

DÜNYA MERMER TİCARETİNDE TÜRKİYE'NİN YERİ

Sevim YALÇIN¹, Tülay UYANIK²

- 1 İGEME, ihracatı Geliştirme Etüd Merkezi,ANKARA
- 2 İGEME, İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi,ANKARA

ÖZET

Türkiye, 5,2 milyar m³ lük mermer rezervleriyle önemli bir doğal taş potansiyeline sahiptir. Doğal taş üretimi ve ihracatı düzenli olarak artmaktadır. Sektörün 1998 yılında 128 milyon dolar olan ihracat değeri 1999 yılında 158 milyon dolara ulaşmıştır. Mermer ihracatımızda, işlenmiş mermer katma değeri en yüksek ve en fazla ihraç ettiğimiz ürün olmuştur. Sektörde faaliyet gösteren firmaların büyük çoğunluğu KOBİ'lerdir (Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler).

Bu çalışmada Türkiye'de ve Dünya'daki mermer sektörünün durumu incelenmekte, önemli rakip ve hedef pazarlar ile ilgili bilgiler verilmektedir. Son bölümde sektörde faaliyet gösteren firmaların ihracatta karşılaştıkları problemler ve ihracatlarını artırmaları için öneri ve tavsiyeler ile birlikte ilgili ihracatta Devlet Yardımları özet olarak yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler:Türkiye 'nin mermer İhracatı

ABSTRACT

Turkey has very important natural stone potential with 5.2 billion m³ marble reserves. Production and exports of natural stone have been increasing steadily.Total natural stone exports reached 158 million dollars in 1999 while it was 128 million dollars in 1998. Processed marble is the highest value added product and it is the most important export item in the total marble exports. Most of the companies in the sector are small and the medium sized enterprises.

In this article, marble production and foreign trade of Turkey have been summarized.Then the trends in world marble production and trade information on major competitor countries and major export markets have been given. In the last part of the article, problems which companies, mainly SMES(small and medium sized enterprises), face in the export are listed and suggestions, advises and State Aids for exports to overcome these problems are given .

Key Words:Marble Exports of Turkey

1. TÜRKİYE'DE MERMER SEKTÖRÜ

Alp Dağlan kuşağında yer alan Türkiye 5,2 milyar m³ —13,9 milyar ton muhtemel mermer rezervine sahip bir Akdeniz ülkesidir. Dünyadaki mermer rezervlerinin %40'ının ülkemizde olduğu tahmin edilmektedir.

Önemli rezervler Anadolu ve Trakya boyunca geniş bir bölgeye yayılmıştır. Ülkemizde 80'nin Üzerinde değişik yapıda, 120'nin üzerinde değişik renk ve desende mermer rezervi belirlenmiştir. Afyon, Balıkesir, Denizli, Tokat, Bilecik, Muğla, Eskişehir ve Çanakkale, rezervlerin ve mermer işletmelerinin yoğunlaştığı illerdir. Son yıllarda yapılan yatırımlarla, bu iller arasına Diyarbakır'da katılmıştır.

Türkiye'nin uluslararası piyasalarda en tanınmış mermer çeşitleri arasında Süpren, Elazığ Vişne, Akşehir Siyah, Manyas Beyaz, Bilecik Bej, Kaplan Postu, Denizli Traverten, Ege Bordo, Milas Leylak, Gemlik Diyabaz ve Afyon Şekeri sayılabilir.

Türkiye'de doğal taş üretimi, 1980'lerin ikinci yansından itibaren oldukça hızlı bir artış eğilimi göstermiştir. Üretimin tamamına yakın kısmı özel sektör tarafından yapılmaktadır. 1999 yılında %17,6'lık bir artışla 680 bin nr lük mermer üretimi yapılmıştır. 2000 yılında bu miktarın 800 bin m¹ olacağı tahmin edilmektedir

Tablo 1. Türkiye'nin Doğal Taş Üretimi [2].

Urun (bin m ³)	1998		1999		2000 (Tahmini)		Yıllık Artış (%)	
	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	1998	1999
	602	786	680	888	800	1.044	13,0	17,6

(Değer: Milyar TL 1994 yılı fi> atlarıyla)

Türkiye'de doğal taş sektörü, son on yıllık dönemde önemli gelişmeler kaydetmiştir. Türkiye zengin rezervleri ve gelişmekte olan mermer işleme sanayi ile dünyanın önemli doğal taş üreticileri arasında yerini almıştır. Özellikle son dönemde büyük firmaların yapmış oldukları yatırımlar, uygulanmaya başlanan modern ocak üretim yöntemleri ve son teknikler sayesinde İşlenmiş mermer üretiminde büyük artış kaydedilmiştir.

Sektörün ihracat potansiyeli, yatırımlara paralel olarak hızla gelişmektedir. Özellikle İşlenmiş mermer ihracatı sürekli artış içindedir. 1999 yılında toplam doğal taş ihracatımız bir Önceki yıla göre miktar bakımından % 5,5 oranında artarak 158 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu değerın 114 milyon dolar işlenmiş mermere, 29 milyon doları blok mermer ihracatına, 9,8 milyon doları ise granit ve diğer sert taşların ihracatına aittir. **İşlenmiş mermer** ihracatında en önemli pazarlar A.B.D, İsrail, Suudi Arabistan, İtalya ve Almanya olmuştur.

Tablo 2- Türkiye'nin Doğal Taş İhracatı [6]

Ürünler	1997		1998		1999	
	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer
Blok mermer	102 845	14 665	113 914	17 287	161 769	29 198
İşlenmiş mermer	193 111	85 162	222 09	96 689	274 217	114 440
Blok granit	65 481	2 829	76 544	3 703	86 741	5 247
İşlenmiş granit	5 862	4 914	6 68	5 504	4 052	4 559
Diğerleri	35 168	6 638	40 379	5 650	15 380	4 612
TOPLAM	402 467	114 208	459 607	128 833	542 159	158 056

(Miktar:tonDeğer:1000\$)

Ham plaka ve blok mermer ihracatı artış gözlenen diğer ürün grubudur. Bu ürünlerin 1999 yılı ihracatı, 29 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir, italya, Tayvan, Hong Kong ve israil en Önemli pazarlardır.

1999 yılında 9,8 milyon dolarlık **granit ve sert taş** ihracatı gerçekleştirilmiştir. Bu ürünlerde en önemli alıcı ülkeler Almanya, Hollanda ve Avusturya'dır. Granit, ihracatı yeni gelişmekte olan bir sektör olmakla beraber bu alandaki yatırımların artmasıyla, İhracat değerlerinde de artış beklenmektedir.

Son üç yıllık İthalat değerlerimiz incelendiğinde en Önemli payın, 23 milyon dolar ile işlenmiş granit ve 12 milyon dolar ile blok granite ait olduğu görülmektedir, işlenmiş granit ithalatı yapılan en önemli ülkeler İtalya, G. Afrika Cumhuriyeti ve ispanya'dır.

Ham blok ve İşlenmiş mermer İthalatı da, 1999 yılında 3 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu ürünlerin ithalatında, italya, İran ve Hollanda önemli ülkelerdir.

Tablo 3- Türkiye'nin Doğal Taş İthalatı [6].

Ürünler	1997		1998		1999	
	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer
Blok mermer	510	80	675	132	825	129
Blok granit	41 046	8 851	48 137	10 373	58 977	12 554
işlenmiş mermer	3 527	3 962	4 697	5 275	3 391	2 936
işlenmiş granit	19 090	15 185	31063	26 036	34 248	23 876
TOPLAM	64 173	28 078	84 572	41816	97 441	39 495

(Miktar tonDeğer1000\$)

2. DÜNYA MERMER ÜRETİMİ

Doğal taşların, yapı ve dekorasyon malzemesi olarak kullanılmaya başlanması dünya doğal taş üretiminin artmasına neden olmuştur. Özellikle son on yılda görülen artış, kazanım ve işleme teknolojisindeki gelişmelere paralellik göstermektedir. Giderek daha mükemmel hale getirilen işleme teknikleri İle taş, daha kolay ve ekonomik olarak İstenen şekilde işlenmekte ve birçok yeni kullanım alanı bulmaktadır.

Doğal taştan yapılan malzemelerin mimar ve dekoratörler tarafından daha fazla tercih edilmesi dünyadaki tüketici sayısının artmasına neden olmuştur. Bunun yanı sıra piyasa fiyatlarının Önemli ölçüde düşmesi, ekolojik ve estetik görünümlü malzemelere olan ilginin artması tüketimin artmasına yardımcı olan faktörlerdir. Uzmanlar gelecek yıllarda bu gelişmenin süreceği tahmininde bulunmaktadırlar. Günümüzde yedi önemli doğal taş üreticisi ülke, dünya üretiminin % 70'ini gerçekleştirmektedir.

Tablo 4- . Dünyanın 7 en önemli doğal taş üretici ülkesi (ham blok olarak) [3].

ülkeler	Üretim miktarları(ton)
1. Çin	11 000 000
2. italya	8 700 000
3. İspanya	4 500 000
4. Hindistan	4 500 000
5. Brezilya	2 000 000
6. Kore	2 000 000
7. Türkiye	2 000 000

Dünya üretim miktarları İncelendiğinde en önemli büyümeyi son yıllarda granit ve mermer üretiminin yarısını ham blok olarak ihraç eden Çin'in yaptığı görülmektedir. Avrupa dışındaki ülkeler arasında birinci sıralarda dikkati çeken Çin, Ülkenin her tarafına yayılmış 8 000 ocaktan çıkarılan 1 000 çeşit doğal taşta sahiptir. Sanayinin çoğu 9 ilde ve 13 000 işleme atölyesinde yoğunlaşmıştır. Bu sanayide 2000 kişi istihdam edilmektedir.

Önemli doğal taş üreticileri arasında yükselen bir diğer ülke de Hindistan'dır. Ülkenin Özellikle blok ihracatı, sürekli artan bir eğilim göstermektedir. Hindistan mermerleri, ihracatçı-ithalatçı ülkelerde değerli ve çok tanınmış malzemeler arasında yer almaktadır.

Türkiye zengin rezervleri ve gelişmekte olan sanayisi ile dünyanın önemli doğal taş üreticileri arasında yerini almıştır.

Son yıllarda hızlı gelişme gösteren bu ülkelerin dışında italya, bugün de dünya taş üretiminin merkezi ve Avrupa kıtasının hakimi olmaya devam etmektedir. Ham blok üreticileri arasında sahip olduğu lider pozisyonunu kaybetse de en önemli İthalatçı, işleyici ve ihracatçı olarak sektörün dünyadaki merkezidir. 11 000 İşletme ve 65 000 çalışana sahip olan italyan mermer ve granit sanayi kısa süreli gerilemelere rağmen üretimini ve ihracatını hem miktar hem de değer olarak artırmıştır.

ispanya, Avrupa doğal taş sektöründe son yıllarda çok güçlü konuma gelmiştir, ispanya'da bu sektörde yaklaşık 40 000 kişi granit, mermer, kum taşı ve kayagan taşlarının kazanım ve işlenmesinde çalışmaktadır. Son yıllarda ispanya'nın doğal taş ihracatında en fazla gelişme ham-blok mermer alanında gerçekleşmiştir Doğal taş ihracatında en önemli pazarları hammadde konusunda italya, bitmiş ürünlerde İse Almanya ve Fransa'dır.

2.1. Dünya Ticareti

Dünya ticareti World Stone Industry Report verilerinden incelenmiştir. Veriler sadece ham-işlenmiş mermer ve granit cinsinden hesaplanmıştır. 1997 yılında doğal taş sektöründe işlenmiş ürün ihracatı yapan ülkeler arasındaki rekabetin daha da arttığı gözlenmiştir, işlenmiş mermer ve granite olan uluslararası talep artarken bu talep tam olarak karşılanamamıştır. Özellikle işlenmiş granite olan talep 3 yılda 1 254 000 ton artmıştır. Bu artışta Japonya ve G.Kore 'den gelen düşük fiyatlı ürünlerin ithalatının büyük etkisi olmuştur.

Seçici piyasalar ve kaliteli ürünlerdeki uluslararası rekabet, geleneksel ülkeler olan italya, ispanya, Portekiz ve Yunanistan dışında, son iki yıldır Önemli gelişmeler gösteren Türkiye, Hindistan ve Çin arasında da yaşanmıştır. Üretimdeki artışa bağlı olarak artan İşlenmiş ürün arzı, piyasadaki küçük pay alan yeni ihracatçılar sayesinde dengeye ulaşmıştır.

1997 yılı dünya doğal taş İhracatı incelendiğinde ihracatın % 65'inin italya, Çin, Hindistan, İspanya ve Brezilya'ya ait olduğu görülmektedir. Bu beş ülke özellikle işlenmiş ürünlerde pazar hakimiyetine sahip olup, 1997'de toplam dünya işlenmiş doğal taşlar ihracatının % 75'ini ellerinde tutmuşlardır.

Tablo 5- Dünya Doğal Taş ihracat Miktarları [3].

Ülkeler	1995		1996		1997	
	000 ton	%	000 ton	%	000 ton	%
İtalya	3 127	24,5	3 189	23,8	3 306	22,1
Çin	2 049	16,0	2 385	17,8	2 650	17,7
Hindistan	1304	10,2	1462	10,9	1784	11,9
İspanya	1019	8,0	1032	7,7	1 110	7,4
Brezilya	723	5,7	790	5,9	876	5,9
G. Afrika	630	4,9	788	5,9	757	5,1
Portekiz	464	1,6	497	3,7	555	3,7
Finlandiya	283	2,2	257	1,9	309	2,1
ABD	283	2,2	263	2,0	324	2,2
Norveç	230	1,8	229	1,7	240	1,6
G.Kore	223	1,7	170	1,3	127	0,8
Yunanistan	318	2	258	1,9	291	1,9
Türkiye	273	2,1	283	2,1	346	2,3
Almanya	236	1,8	203	1,5	194	1,3
Kanada	141	1,1	145	1,1	163	1,1
İsveç	152	1,2	158	1,2	165	1,1
Fransa	169	1,3	190	1,4	239	1,6
Diğerleri	1 157	9,1	1099	8,2	1 508	1,01
TOPLAM	12 871	100,0	13 000	100,0	14 944	100,0

İtalya, 1997 yılında dünya mermer ihracatının % 22'sini gerçekleştirerek İlk sıraya yerleşmiştir. Bu ülkeyi % 18 ile Çin, %12 ile Hindistan, % 7 ile İspanya ve % 6 ile Brezilya izlemektedir/Türkiye ise ancak %2,3'lük bir pay alabilmiştir.

1997 yılında İtalya'nın kesilmiş mermer ihracatı bir önceki yıla oranla % 140 İspanya'nın ise % 170 oranında artmıştır. Hindistan'ın ise hem kesilmiş mermerde hem de kesilmiş granitte ihracatı büyük artış göstermiştir. Önemli blok üreticilerinden biri olan Çin ise kesilmiş granit ihracatında % 800 oranında artış kaydetmiştir.

Dünya mermer ithalatında önde gelen ülkeler Japonya, İtalya, Tayvan, Almanya, S. Arabistan, Belçika-Lüksemburg, Fransa, İspanya ve Çin'dir. Çin'in mermer ithalatı 1997 yılında bir önceki yıla göre % 120 oranında artmıştır.

Tablo 6- Dünya Doğal Taş ithalat Miktarları [3].

Ülkeler	1995		1996		1997	
	000 ton	%	000 ton	%	000 ton	%
Japonya	1 868	14,6	1 868	13,9	1 923	12,9
İtalya	1 965	15,4	1900	14,2	2 086	14,0
Tayvan	1 376	10,8	1401	10,5	1648	11,0
Almanya	1 138	8,9	1 116	8,3	1 107	7,4
A. B. D.	722	5,6	804	6,0	1 027	6,9
S. Arabistan	502	3,9	439	3,3	447	3,0
Benlüks	448	3,5	462	3,4	564	3,8
Fransa	479	3,7	383	2,9	411	2,8
İspanya	492	3,8	538	4,0	630	4,2
Çin	358	2,8	459	3,4	1012	6,8

İsviçre	294	2,3	331	2,5	337	2,3
G.Kore	309	2,4	390	2,9	428	2,9
Singapur	176	1,4	207	1,5	207	1,4
İngiltere	113	0,9	124	0,9	141	0,9
Avusturya	113	1,0	110	0,8	124	0,8
Kanada	108	0,8	122	0,9	124	0,8
Diğerleri	2 303	18,0	2 744	20,5	2 728	18,3
TOPLAM	12 781	100,0	13 398	100,0	14 944	100,0

3 . POTANSİYEL PAZAR VE RAKİP ÜLKELER

Doğal taş ihracatımızda en önemli pay işlenmiş ürünler, ham plaka ve blok mermer ihracatına aittir, ihracat yaptığımız en önemli pazarlar A.B.D., İsrail, Suudi Arabistan, İtalya ve Almanya olmuştur. Uzakdoğu'da Tayvan, Japonya ve Kore doğal taş ihracatımızın gelişmekte olduğu yeni pazarlardır.

Bugüne kadar ihracat yaptığımız İtalya, İspanya ve Yunanistan'da mermer rezervlerinin giderek azaldığı ve ocakların verimsizleştiği bilinmektedir, İtalya ve İspanya dünya piyasalarında mermerin yerine sert taşları ikame etmeye başlamışlardır. Bu nedenle granit üreten Çin, Hindistan, Brezilya ve Güney Afrika gibi büyük hammadde üreticileri pazara hakim görünmektedir. Ancak açık renkli mermerin ışığı yansıtma ve kapalı mekanlarda serin bir ortam yaratma özelliği nedeniyle, sıcak iklim bölgelerinde granit ve diğer koyu renkli sert taşların mermerin yerini alması mümkün görünmemektedir. Bu da Türkiye'nin sahip olduğu mermer rezervlerinin daha fazla önem kazanacağını göstermektedir.

3.1. İtalya

Geleneksel pazarlarımız içinde en önemli yer İtalya'ya aittir. İtalya en büyük rakibimiz, aynı zamanda en önemli pazarlarımızdan birisidir. Ülkedeki başlıca doğal taş (mermer, granit vb.) üretim bölgeleri Val D'Aosta, Piemonte, Ligüria, Toskana, Lazio, Puglia, Sicilya ve Sardinya'dır. İtalya, mermer teknolojisi ve ihracatında "dünya lideri" olarak bilinmekte, Çin ve İspanya ile birlikte dünya üretiminin %40'ını gerçekleştirmektedir, İtalya'da blok kesiminden ürünün cilalanmasına kadar bilgisayar kontrollü üretim hattı kullanılmaktadır. Kullanılan yüksek teknoloji ürünleri ve işin uzman kişiler tarafından yapılması verimi artırmaktadır. Fire miktarı % 4'ü geçmemektedir.

İtalya'nın rezervleri kalite açısından çok iyi olmasına rağmen talebi karşılayacak büyüklükte değildir. Bu nedenle ülke, yurtiçi ve yurtdışındaki talebi karşılamak amacıyla büyük miktarda doğal taş blok veya levha olarak ithal etmektedir. Son yıllarda talep artışı özellikle açık renkli mermer ve granitte yoğunlaşmıştır.

İtalya 1999 yılında, 1,7 milyar Euro değerinde doğal taş ihracatı yapmıştır. Hindistan, Brezilya, G. Afrika, Norveç, İspanya, A.B.D., Almanya, Avusturya, Fransa ve Slovenya ihracat yaptığı önemli pazarlar İken ihraç edilen en önemli ürünler ise işlenmiş mermer, travertendir.

İtalya, AB ülkeleri arasında en fazla mermer ithalatı yapan ülkelerden biridir. Ülke özellikle albenisi fazla mermer çeşitlerini blok halinde ihraç etmektedir. 1999 yılında ülkenin doğal taş ithalatı 444 milyon Euro olarak gerçekleşmiştir. 1999 yılında ülkenin alım yaptığı önemli Ülkeler Çin, Hindistan, Portekiz, Türkiye, Brezilya, G. Afrika, Norveç ve İspanya olmuştur.

TÜRKİYE III. MERMER SEMPOZYUMU(MERSEM 2001) BİLDİRİLER KİTABI 3-5 MAYIS 2001 /AFYON

1999 yılında ithal edilen en önemli ürün ham granit, ithalat yapılan ülkeler Hindistan, Brezilya, G. Afrika, Norveç ve İspanya olmuştur. Granitten sonra ithal edilen İkinci önemli ürün ham-blok mermerdir. Türkiye, Portekiz, Hindistan, İspanya ve Mısır ithalat yapılan önemli ülkeler olmuştur, işlenmiş ürün ithalatında ise Çin en önemli ülkedir. Bu ülkeyi Hindistan ve İspanya izlemiştir.

Tablo 7. İtalya'nın 1997-1999 Ham Blok Granit ithalatı [7]

Ulke	Değer			%			% Değişim
	1997	1998	1999	1997	1998	1999	99/98
Dünya	339.632	338.042	341.152	100,00	100,00	100,00	0,92
Hindistan	94.62	88.123	94.587	27,86	26,07	27,73	7,34
Brezilya	94.199	96.933	88.82	27,74	28,67	26,04	-8,37
G. Afrika	40.304	42.641	39.586	11,87	12,61	11,60	-7,16
Norveç	28.63	29.386	33.127	8,43	8,69	9,71	12,73
İspanya	18.214	13.757	13.37	5,36	4,07	3,92	-2,81
A.B.D.	13.400	12.848	10.853	3,95	3,80	3,18	-15,53
Finlandiya	10.623	8.579	10.103	3,13	2,54	2,96	17,76
Mozambik	5.131	8.372	6.022	1,51	2,48	1,77	-28,07
S.Arabistan	4.011	5.367	32.629	1,18	1,59	1,73	9,74
Kanada	5.715	4.063	5.582	1,68	1,20	1,64	37,39
Almanya	1.473	3.202	5.088	0,43	0,95	1,49	58,90
İsviçre	4.100	3.709	4.194	1,21	1,10	1,23	13,08
Çin	1.893	1.886	3.622	0,56	0,56	1,06	92,05
Portekiz	2.640	2.239	3.016	0,78	0,66	0,88	34,70
Fransa	1.760	1.819	2.812	0,52	0,54	0,82	54,59
Arjantin	0.842	1.616	2.338	0,25	0,48	0,69	44,68
İsveç	1.314	2.076	1.280	0,39	0,61	0,38	-38,34
Hollanda	2.462	2.118	0.812	0,72	0,63	0,24	-61,66

(Değer:Bin EUI10)

Tablo 8. İtalya'nın 1997-1999 İşlenmiş Mermer Traverten ithalatı [7].

Ulke	Değer			%			% Değişim
	1997	1998	1999	1997	1998	1999	99/98
Dünya	35.288	37.096	41.918	100,00	100,00	100,00	13,00
Çin	2.963	3.403	5.205	8,40	9,17	12,42	52,95
Hindistan	2.685	3.274	5.169	7,61	8,83	12,33	57,88
İspanya	6.483	5.248	4.633	18,37	14,15	11,05	-11,72
Türkiye	2.490	3.882	4.145	7,06	10,46	9,89	6,77
Portekiz	2.585	2.146	2.089	7,33	5,78	4,98	-2,66
Almanya	1.690	1.932	2.037	4,79	5,21	4,86	5,43
Brezilya	2.483	2.685	1.944	7,04	7,24	4,64	-27,60
Fransa	2.274	1.695	1.916	6,44	4,57	4,57	13,04
Yunanistan	1.188	2.044	1.719	3,37	5,51	4,10	-15,90
Hırvatistan	1.067	1.268	1.043	3,02	3,42	2,49	-17,74
İsviçre	0.942	0.77	1.005	2,67	2,08	2,40	30,52
Hollanda	0.83	0.875	0.992	2,35	2,36	2,37	13,37
Fas	0.908	1.115	0.792	2,57	3,01	1,89	-28,97

(Değer:BinEURO)

3.2. İspanya

İspanya Özellikle son yıllarda dünya pazarında sözü edilen ihracatçı ülkelerdendir. Mermer yatakları bakımından oldukça zengin olan ülkenin kuzeyindeki bölgede parlak siyah, beyaz damarlı siyah, kırmızı ve gri, katalan kırmızısı ve daha çok değişik renkli mermer yatakları bulunmaktadır, İspanya mermer, kireçtaşı ve granit üretiminde Avrupa'da İtalya'dan sonra gelen ikinci önemli ülkedir Doğal taş üretimi dünya toplamının %13,2'sini oluşturmaktadır. Ülke dünya kayağan taşı üretiminde birinci, granit üretiminde ise ikinci durumdadır, İspanya, mermerin yanısıra granit sektöründe de söz sahibidir, İspanya'da granit üretimi mermer üretimiyle yaklaşık aynı miktarda gerçekleşirken bu durum İhracat miktarlarına da yansımıştır.

1997 yılında İspanya ekonomisinde görülen iyileşme ve büyüme inşaat sektöründeki bütün firmaları etkilemiş, tüketim hızla artmıştır Firmalar da pazarlarını genişletmek amacıyla ihracata yönelmişlerdir. Özellikle son iki yılda firmalar doğal taşlarla ilgili belli başlı ticari fuarlara katılmaya başlamış, dağıtım kanalları yoluyla diğer ülkelerle ticari ilişkilerini canlandırmışlardır.

İspanya, 1999 yılında 428 milyon Euro değerinde doğal taş ihracatı gerçekleştirmiş, İhraç edilen en önemli ürün işlenmiş mermer olmuştur. A.B.D., Hong Kong, Çin, Tayvan, İtalya, Almanya, Portekiz ve Fransa, ihracatta en önemli pazarlardır.

İspanya'nın 1999 yılı doğal taş ithalatı 164 milyon Euro olarak gerçekleşmiştir, ithal edilen en önemli ürün 88 milyon Euro değerinde alımla ham granit olmuştur. Bunu 49 milyon Euro ile işlenmiş ürünler ve 26 milyon Euro ile ham-blok mermer İthalatı izlemektedir Granit alımı yapılan başlıca ülkeler Brezilya, G. Afrika, Norveç, Portekiz ve Hindistan olmuştur, işlenmiş ürünlerin ithal edildiği ülkeler ise İtalya, Portekiz, Hindistan, Yunanistan ve Türkiye olmuştur. Ham-blok mermer ithalatı yapılan başlıca ülkeler İse İtalya, Türkiye, Portekiz, Yunanistan ve Makedonya'dır.

Tablo 9. İspanya'nın 1997-1999 Ham Blok Granit ithalatı [7].

Ulke	Değer			%			% Değişim
	1997	1998	1999	1997	1998	1999	99/98
Dünya	74.995	83.583	88.927	100,00	100,00	100,00	6,39
Brezilya	35.674	36.168	37.851	47,57	43,27	42,56	4,65
G. Afrika	10.684	12.159	13.457	14,25	14,55	15,13	10,68
Norveç	11.200	10.100	12.201	14,93	12,08	13,72	20,80
Portekiz	4.198	6.794	8.743	5,60	8,13	9,83	28,69
Hindistan	4.743	4.848	5.343	6,32	5,80	6,01	10,21
Finlandiya	3.180	3.618	3.466	4,24	4,33	3,90	-4,20
Venezuela	1.052	2.047	2.903	1,40	2,45	3,26	41,82
İngiltere	1.827	1.466	1.175	2,44	1,75	1,32	-19,85
İtalya	0.456	1.997	1.151	0,61	2,39	1,29	-42,36
Arjantin	0.29	0.979	0.512	0,39	1,17	0,58	-47,70
Fransa	0.207	0.648	0.483	0,28	0,78	0,54	-25,46

(Değer Bin EURO)

Tablo 10. İspanya'nın 1997-1999 işlenmiş Mermer, Traverten ithalatı [7].

ülke	Değer			%			% Değişim
	1997	1998	1999	1997	1998	1999	99/98
Dünya	32.579	49.33	49.732	100,00	100,00	100,00	0,81
italya	18.239	26.15	25.961	55,98	53,01	52,20	-0,72
Portekiz	7.797	10.637	7.629	23,93	21,56	15,34	-28,28
Hindistan	0.633	2.113	3.959	1,94	4,28	7,96	87,36
Yunanistan	1.674	2.256	3.204	5,14	4,57	6,44	42,02
Türkiye	0.61	0.73	1.641	1,87	1,48	3,30	124,79
Almanya	0.671	1.508	0.986	2,06	3,06	1,98	-34,62
Fransa	0.776	0.61	0.964	2,38	3,26	1,94	-40,12
Finlandiya	0.458	0.973	0.928	1,41	1,97	1,87	-4,62
Çin	0.169	0.444	0.818	0,52	0,90	1,64	84,23
Brezilya	0.316	0.43	0.564	0,97	0,87	1,13	31,16

(Değer.Bİn EURO)

3.3. A.B.D.

Dünyadaki sanayi devlerinden biri olan A.B.D., diğer ülkelerle karşılaştırıldığında doğal taş sektöründe zayıf kalmaktadır. Ülkenin rezervleri içinde kalker, breş, granit, konglomera, siyenit, serpantin ve diyabaz oluşumları bulunmaktadır. 1998 yılında doğal taş üretimi 18 milyon m² karşılığı 65 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Dünya doğal taş ticaretindeki yeri incelendiğinde ise ülkenin toplam % 1,9'luk bir paya sahip olduğu görülmektedir. Tüketimde ise 3,5 milyon tonluk tüketimi ile dünyada % 6,4'lük bir paya sahiptir.

A.B.D., 2000 yılında 79 milyon dolarlık doğal taş ihracatı yapmıştır, ihraç edilen en önemli ürün İşlenmiş mermer, granit olmuştur. Kanada, Meksika, Japonya ve Türkiye ihracat yapılan önemli ülkeler olmuştur.

A.B.D.'nin 2000 yılı doğal taş ithalatı 1,24 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir, ithal edilen en önemli ürün 1,2 milyon dolar ile işlenmiş mermer, traverten olurken, ithalat yapılan en önemli ülkeler italya, İspanya, Brezilya, Meksika ve Kanada'dır

işlenmiş mermer ve travertenden sonra İthal edilen en önemli ürün 24 milyon dolar ile ham granittir, ithalat yapılan önemli Ülkeler Kanada, G. Afrika, italya, Brezilya ve Hindistan'dır.

ithalatın en az olduğu ürün ise ham-blok mermerdir. 2000 yılında ham mermer ithal edilen en önemli ülkeler italya, Türkiye, Meksika, Endonezya, ispanya ve Çin'dir

Tablo 11. A.B.D.'nm 1998-2000 İşlenmiş Mermer, Traverten ithalatı [7]

Ülke	Değer			%			% Değişim
	1998	1999	2000	1998	1999	2000	2000/99
Dünya	4.934	7.622	8.057	100,00	100,00	100,00	5,72
İtalya	2.769	3.242	4.220	56,12	42,53	52,37	30,18
Türkiye	0.252	0.369	1.084	5,11	4,84	13,45	193,54

Meksika	53	70	87	6,42	7,34	7,22	24,10
Kanada	53	67	86	6,39	7,03	7,11	27,59
Hindistan	56	60	85	6,83	6,27	7,01	41,11
Çin	27	42	57	3,30	4,42	4,71	34,54
Türkiye	25	38	63	3,07	4,00	5,25	65,46
Fransa	21	22	27	2,53	2,27	2,21	22,92
Tayvan	18	19	22	2,17	2,02	1,78	11,26

(Değer.Bm EURO)

3.4. Fransa

Fransa doğal taş sektörü çok gelişmiş olmamakla beraber, ülkede özellikle granit üretimi fazladır. Büyük granit merkezleri Vosges, Brittany ve Tarn bölgelerinde kurulmuştur. Tarn bölgesindeki alanda yıllık 250 bin ton blok granit üretilmektedir. Blok üretiminin çok küçük bir kısmı ihraç edilmektedir. Fransa'nın blok granit İthalatı 180-200 bin ton arasındadır. Bunun %90'ı mezar yapımında kullanılan ve % 80'i renkli olan taşlardır. Sektörde Üretim dörtte üçü mezar taşı yapımında ve inşaat sektöründe kullanılmaktadır. Mermerin % 99'u inşaat sektöründe yapı malzemesi olarak kullanılırken, granitin % 75'i mezar yapımında geri kalan kısmı da inşaat sektöründe değerlendirilmektedir.

Son yıllarda Fransa doğaltaş sanayi, üretim-tüketim, ihracat-ithal at ve yatırımlar konusunda önemli bir ilerleme kaydetmemiştir. Teknolojik yenilik açısından geride kalması sektörün İtalya, İspanya, Portekiz ve Belçika gibi ülkelerle rekabet etmesini güçleştirmektedir.

Fransa'nın 1999 yılında doğal taş ihracatı 134,2 milyon Euro düzeyinde gerçekleşmiştir, ihraç edilen en önemli ürün işlenmiş mermer, traverten olmuştur. İhracat yapılan en önemli pazarlar Almanya, A.B.D., Belçika, İsviçre ve İngiltere olmuştur.

1999 yılı ithalat değeri 140,4 milyon Euro olarak gerçekleşmiştir, ithal edilen en önemli Ürün işlenmiş mermer, traverten olurken, alım yapılan en Önemli ülkeler İtalya, İspanya, Portekiz, Çin ve Almanya'dır.

1999 yılında Fransa'nın granit İthalatı 54 milyon Euro olarak gerçekleşmiştir, ithalat yapılan önemli ülkeler Brezilya, G.Afrika, İtalya. Hindistan, Norveç ve İspanya olmuştur. Ham-blok mermer İthalatı da 12 milyon Euro düzeyinde gerçekleşirken, ithalat yapılan önemli ülkeler İtalya, Belçika, İspanya, Portekiz, Yunanistan, Almanya ve Türkiye olmuştur.

Tablo 12. Fransa'nın 1997-1999 işlenmiş Mermer, Traverten İthalatı [7].

Ulke	Değer			%			% Değişim
	1997	1998	1999	1997	1998	1999	99/98
Dünya	60.37	63.928	74.838	100,00	100,00	100,00	17,07
İtalya	26.055	28.281	29.781	43,16	44,24	39,79	5,30
İspanya	12.449	13.582	15.778	20,62	21,25	21,08	16,17
Portekiz	5.531	6.313	5.144	9,16	9,88	6,87	-18,52
Çin	0.576	1.315	2.375	0,95	2,06	3,17	80,61
Almanya	2.072	2.198	2.075	3,43	3,44	2,77	-5,60
Hindistan	0.952	0.728	0.50	1,58	1,14	2,00	106,04
Tunus	0.063	0.086	0.69	0,10	0,13	0,92	702,33

Türkiye	0.212	0.479	0.635	0,35	0,75	0,85	32,57
Yunanistan	0.404	0.357	0.432	0,67	0,56	0,58	21,01
Hollanda	0.311	0.235	0.315	0,52	0,37	0,42	34,04
Endonezya	0.048	0.373	0.256	0,08	0,58	0,34	-31,37
İsrail	0.004	0.031	0.253	0,01	0,05	0,34	716,13
İsviçre	0.533	0.188	0.228	0,88	0,29	0,30	21,28
Tayvan	0.202	0.303	0.224	0,33	0,47	0,30	-26,07
A.B.D.	0.322	0.311	0.222	0,53	0,49	0,30	-28,62

(DeğerBin EURO)

3.5. Yunanistan

Yunanistan kaliteli mermer, serpantin, kalker ve granit rezervlerine sahiptir. Ülkede ayrıca kayda değer büyüklükte traverten ve oniks rezervleri de mevcuttur. Sektördeki ihracatçılar piyasalara geniş bir ürün yelpazesi sunabilecek, italyan ve ispanyol partnerleriyle rekabet edecek durumdadır. Ancak sektör sadece mermer ocakçılığına dayanmaktadır. Bugüne kadar granit üretimi ve İthalatı çok başarılı olmamıştır. Yatırımların sınırlı olması ve teknoloji ithalatının yetersiz olması da sektörün gelişmesini dolayısıyla ihracatı olumsuz etkilemektedir.

Dünya doğal taş ticaretindeki yerine bakıldığında, Yunanistan'da sürekli fakat ağır bir büyümenin yaşandığı görülmektedir. Yunanistan, 1998 yılında dünya doğal taş ticaretinde ham mermer alanında % 4 işlenmiş ürünlerde % 2,7, dünya tüketiminde de %2,8'lik paya sahiptir.

2004 yılı Yaz Olimpiyatlarının Atina'da yapılmasıyla, inşaat sektörünün, hareketlenmesi beklenmektedir. Olimpiyatla ilgili projelerin başlıca çalışmalarının Yunan firmaları tarafından üstlenileceği ve alt yapı ile ilgili sözleşme fırsatlarının da Amerikan firmalarına kalacağı tahmin edilmektedir. Buna bağlı olarak sektörde, Önümüzdeki 3 yıl içerisinde inşaat malzemeleri piyasasının yıllık reel % 10-15 oranında büyümesi beklenmektedir.

Avrupa ülkelerinin çoğu Yunanistan'da yerel firmalarla ortaklık kurmuş veya bir şube kurma aşamasındadırlar, Yunanistan'a inşaat malzemeleri pazarında ihraç edilebilecek başlıca ürünler şunlardır:

- Sırlı seramik kaldırım taşları
- Yol döşemede gerekli olan her türlü madde
- Şömine veya duvar çinisi
- Biçilmiş veya yontulmuş, dilimlenmiş ve doğranmış kereste
- İç duvarlar, taş veya tahta döşeme
- Dolgu (painters fillings) ve musluklar

Yunan Hükümeti, bu pazara girmek isteyen yabancı yatırımcılardan ISO 9000 sertifikası talep etmektedir. Piyasaya giriş engellerini aşabilecek, kaliteli ve kalıcı ürünlerle rekabet edebilme gücüne sahip Türk ihracatçıların da, gelecek vaadeden bu pazarda kendilerine bir yer edinmeleri mümkün görünmektedir.

Yunanistan inşaat sektöründe son 3 yıl içerisinde yaşanan gelişmeler Tablo 13'de görülmektedir. (Tablodaki değerler resmi olmayan tahminlerdir.)

Tablo 13. Yunanistan'ın İnşaat Sektörül [7].

fDeğer (milyon %)	1997	1998	1999
fToplamPazar Büyüklüğü	4 523	4 865	5 295
fToplam Yerel Üretim	3 333	3 567	3 853
fToplam İhracat	17	18	19
fToplam ithalat	1207	1316	1461

Yunanistan 1999 yılında 90.7 milyon Euro değerinde doğal taş ihracatı gerçekleştirmiştir. İhraç edilen en önemli ürün işlenmiş mermer ve traverten olmuştur. A.B.D., Hong Kong, Almanya. Suudi Arabistan, İspanya, Tayvan, İtalya ve Çin ihracat yapılan en önemli ülkelerdir.

1999 yılında Yunanistan'ın doğal taş ithalatı 19,6 milyon Euro olarak gerçekleşmiştir, ithal edilen en önemli ürün ham mermer, alım yapılan en önemli ülkeler ise Mısır, İtalya, Makedonya. Türkiye ve Fas olmuştur.

Ham-blok mermerden sonra ithal edilen en önemli ürün işlenmiş doğal taşlardır. 1999 yılında 7 milyon Euro değerinde işlenmiş mermer, traverten ithalatı yapılmıştır. İthalat yapılan önemli ülkeler İtalya, İspanya Çin, Almanya ve Türkiye olmuştur. Granit ithalatı ise 1999 yılında 4,9 milyon Euro olarak gerçekleşirken, alım yapılan önemli ülkeler Brezilya, Norveç, Güney Afrika ve İtalya olmuştur

Tablo 14. Yunanistan'ın 1997-1999 Ham Blok Mermer İthalatı \7/

Ülke	Değer			%			% Değişim 99/98
	1997	1998	1999	1997	1998	1999	
Dünya	6.168	5.24	7.424	100,00	100,00	100,00	41,68
Mısır	01.4	1.139	1.314	16,86	21,74	17,70	15,36
İtalya	1.134	0.526	1.13	18,39	10,04	15,22	114,83
Makedonya	1.838	1.244	1.092	29,80	23,74	14,71	-12,22
Türkiye	0 193	0.831	0.893	3,13	15,86	12,03	7,46
Fas	0.07	0.297	0.639	U 3	5,67	8,61	115,15
İran	0.341	0.325	0 523	5,53	6,20	7,04	60,92
Portekiz	0.229	0.084	0.245	3,71	1,60	3,30	191,67
Bulgaristan	0.05	0.094	0.209	0,81	1,79	2,82	122,34
Arjantin	0	0.024	0.128	0,00	0,46	1,72	433,33
Pakistan	0.044	0.073	0.119	0,71	1,39	1,60	63,01!

(DeğerBin EURO)

Tablo 15 Yunanistan'ın 1997-1999 işlenmiş Mermer, Traverten İthalatı [7].

Ülke	Değer			%			% Değişim 99/98
	1997	1998	1999	1997	1998	1999	
Dünya	7.728	7.88	7.361	100,00	100,00	100,00	-6,59
İtalya	5.402	5.926	3.381	69,90	75,20	45,93	-42,95
İspanya	0.33	0.649	1.373	4,27	8,24	18,65	111,56
Çin	0.179	0.15	0.412	2,32	1,90	5,60	174,67
Almanya	0.888	0.104	0.386	11,49	1,32	5,24	271,15

Türkiye	0.171	0.293	0.259	2,21	3,72	3,52	-11.60
Kıbrıs	0.009	0.112	0.127	0,12	1,42	1,73	13.39
Bulgaristan	0.061	0.113	0.067	0,79	1,43	0,91	-40,71
Hong Kong	0.007	0.024	0.063	0,09	0,30	0,86	162.50
Suriye	0	0.014	0.057	0,00	0,18	0,77	307,14
Portekiz	0.02	0.011	0.053	0,26	0,14	0,72	381.82
Fransa	0.055	0.009	0.052	0,71	0,11	0,71	477.78

(Değer Bin EURO)

3.6. Almanya

Almanya doğal taş ticaretinde en önemli ihracatçı ülkelerden biridir. Doğal taş rezervleri içinde kalker, granit, diyorit ve diğer magmatik taş rezervleri bulunmaktadır. Türkiye için önemli bir pazar olmasına rağmen bu pazarda yoğun bir fiyat rekabeti vardır. Bu pazarda yer alabilmek için ihracatçılarımızın, kalite ve standartlara gerekli uyumu sağlaması, uzun vadeli ve kalıcı ilişkilerin oluşturulabilmesi için pazarda kendilerine yardımcı olacak güvenilir bir ticari ortak seçmesi ve sözleşme şartlarına tam uymaları gerekmektedir. Almanya ülkemizden özellikle mermer ve traverten ithalatı yapmaktadır.

Almanya, doğal taş sanayileri büyümeye başlayan tüm merkezi Avrupa ülkeleri (Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Slovenya, Hırvatistan vb.) için önemi giderek artan bir pazar haline gelmiştir.

Alman inşaat sanayinde son yıllarda görülen daralma 1998'de sektör üretiminin en düşük seviyeye ulaşmasına yol açmıştır. Ancak 1998'in sonları ve 1999 yılı başlarında inşaat sektöründe bir toparlanma olmuştur. Batı Almanya'daki ticari yapı ve konut yapımı bu gelişmenin temel nedenidir. Hem Batı hem de Doğu Almanya'daki kamu sektörünün inşaat alanındaki yatırımları artmaktadır.

Almanya, 1998 yılı itibarıyla dünya doğal taş ticaretinde ham mermer alanında %V, ham granit alanında %1,7, işlenmiş ürünlerde %0,7'lik paya sahiptir. Dünya tüketiminde ki payı ise %8,1'dir

1999 yılında, Almanya'nın doğal taş ihracatı 56 milyon Euro olarak gerçekleşmiştir, ihrac edilen en önemli ürün işlenmiş mermer, traverten; ihracat yapılan en önemli ülkeler Avusturya, İsviçre, İngiltere, A.B.D. ve Hollanda olmuştur.

1999 yılı ithalat değerlerine bakıldığında en çok alım yapılan ürünün 389 milyon Euro ile işlenmiş ürünler olduğu görülür, İtalya, Hindistan, Çin ve İspanya en fazla alım yapılan ülkeler olmuştur. Bu ürünü 80 milyon Euro ile granit izlemektedir. Alım yapılan en önemli ülkeler İtalya, Hindistan, Norveç ve Polonya olmuştur. Ham-blok mermer ithalatı da 9 milyon Euro olarak gerçekleşirken, İtalya, Avusturya, Türkiye, İspanya ve Belçika alım yapılan önemli ülkelerdir.

Tablo 16 Almanya'nın 1997-1999 işlenmiş Mermer, Traverten İthalatı [7].

Ulke	Değer			%			% Değişim
	1997	1998	1999	1997	1998	1999	99/98
Dünya	373.117	403.414	389.926	100,00	100,00	100,00	-3,34
İtalya	258.747	277.477	252.295	69,35	68,78	64,70	-9,08
Hindistan	20.466	22.463	26.223	5,49	5,57	6,73	16,74

Çin	8.785	10.496	18 892	2,35	2,60	4,85	79,99
İspanya	12.505	14.561	15.883	3,35	3,61	4,07	9,08
Hollanda	7.765	8.293	9.355	2,08	2,06	2,40	12,81
Polonya	6.732	7.855	9.031	1,80	1,95	2,32	14,97
İsviçre	7.263	7.411	7.422	1,95	1,84	1,90	0,15
Portekiz	8.248	8.907	6.185	2,21	2,21	1,59	-30,56
Fransa	5.534	5.912	5.782	1,48	1,47	1,48	-2,20
Avusturya	3 667	5.295	5.358	0,98	1,31	1,37	1,19
Yunanistan	5.247	6.362	5.21	1,41	1,58	1,34	-18,11
Türkiye	5.489	4.475	4.244	1,47	1,11	1,09	-5,16
Danimarka	4.008	4.361	3.219	1,07	1,08	0,83	-26,19

(Değer Bin EURO)

3.7. Suudi Arabistan

Suudi Arabistan kalker ve magmatik taş rezervlerine sahiptir. Son yıllarda granit rezervleri de işletilmeye başlanmıştır. Jabal ash Shihbah, Riyad'ın güneydoğusu ve Jabal Farasan bölgelerinde çok sayıda kırılmış beyaz mermer rezervleri bulunmaktadır. Başlıca mermer ocaklarının bulunduğu alanlar; Jeddah-Al Madinah Bölgesi ve Afif-Zalim Bölgesi'dir. Granit üretim merkezleri ise Najran Bölgesi, Ranyah Bölgesi, Ar Rass Bölgesi, Ad Dawadimi Bölgesi. Jeddah-Al Taif Bölgesi, Yanbu Ai Bahr Bölgesi ve Al Madinah Bölgesidir.

1998 yılında dünya doğal taş ocak üretiminde 600 bin ton karşılığı % 2'lik bir paya sahipken, dünya doğal taş ticaretinde % 0,3'lük bir paya sahiptir. Dünya doğal taş tüketiminde ise % 2,3'lük bir payı vardır

Suudi Arabistan'da mermer sektöründe İtalya'nın belirgin bir üstünlüğü bulunmaktadır. Türkiye'den ithal edilen en önemli ürünler Afyon mermeri, Sivrihisar Bej, traverten ve Rozalya'dır. Türk mermerleri fiyat ve kalite olarak İtalya ve Yunanistan ile rekabet edecek güçte olup tanıtıma önem verilmesi durumunda piyasa payının artırılması mümkün görülmektedir.

İnşaat sektörü, ülkenin petrol dışı ekonomisinin başlıca sektörlerinden biridir. Hemen hemen tamamı özel sektörün elinde olan inşaat faaliyetleri ülke için önemli oranda istihdam olanağı yaratmaktadır. Sektörde çeşitli büyüklükte yerli ve yabancı firmalar faaliyet göstermektedir. Yabancı firmalar genellikle joint venture (ortak yatırım) şirketleri şeklinde kurulmaktadır. Devlet altyapı projelerindeki rolü nedeniyle sektörün en önemli müşterisi konumundadır. 1996 ve 1997 yıllarında bu sektördeki büyüme sırasıyla %1,6 ve %1,5 olmuştur.

1999 yılında, Suudi Arabistan'ın doğal taş ihracatı 54 milyon Suudi Riyali olarak gerçekleşirken, ihraç edifen en önemli ürün işlenmiş mermer, travertendir.

1999 yılı ithalat değerlerine bakıldığında en çok alım yapılan ürünün 182 milyon Suudi Riyali ile işlenmiş ürünler olduğu görülür, İtalya, Portekiz, İspanya, Türkiye ve Çin en fazla alım yapılan ülkeler olmuştur. Bu ürünü 18 milyon Suudi Riyali ile granit izlemektedir. Alım yapılan en önemli ülkeler İtalya, Ürdün ve İngiltere olmuştur. Ham-blok mermer ithalatı da 11 milyon Suudi Riyali olarak gerçekleşirken, İtalya, İspanya, Fransa ve Yunanistan alım yapılan önemli ülkelerdir

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Toplam rezervi yaklaşık 5 milyar m³ olan Türkiye, dünya doğal taş rezervlerinin % 40'ına sahiptir ve ülkemiz yaklaşık 1,6 milyar ton civarındaki görünür rezervleri ile dünya ihtiyacını bugünkü temposuyla 80 yıl karşılayacak durumdadır. Türkiye, dünya doğaltaş sektöründe üretimde % 3,1'lik bir payla dokuzuncu, ihracatta ise % 2,3'lük bir payla sekizinci sırada yer almaktadır.

Türkiye'nin doğaltaş ihracatı sürekli artmakla birlikte henüz istenen düzeye ulaşamamıştır. Bugünkü değerlere göre rezervlerinin sadece %1'lik bölümünün kullanıldığı görülmektedir. 1998 yılında 128 milyon dolar olan ihracat, 1999 yılında 158 milyon dolara ulaşmıştır. Doğal taş ihracatımızda en önemli pay %72 ile işlenmiş ürünlere aittir. Bu ürünü ham-blok mermer ve granit izlemektedir. 1999 yılında ihracat yaptığımız başlıca ülkeler A.B.D., İsrail, Suudi Arabistan, İtalya, Almanya ve İspanya olmuştur. Bu değerlere göre geleneksel pazarlarımız olan İtalya ve İspanya dışında A.B.D., Suudi Arabistan ve İsrail, ihracat yapmaya başladığımız yeni pazarlar olarak dikkat çekmektedir. Özellikle A.B.D., ekonomik açıdan dünyanın en güçlü ülkelerinden biri olmasına rağmen kişi başına doğal taş tüketimi son derece düşüktür. Bu nedenle ülke çok büyük ve önemi giderek artan bir pazar konumundadır. Orta Asya Cumhuriyetleri de yakın gelecekte önemli pazar olmaya aday görünmektedir.

Doğal taş ihracatımızda özellikle katma değeri yüksek olan işlenmiş ürünlere önem verilmesi dünya pazarındaki payımızın artmasına olanak sağlayacaktır. Son yıllara kadar gözardı ettiğimiz granit üretiminin artırılması da doğal taş ihracatımızı artırabilecek bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca doğal taş ürünlerimizin gümrük engeliyle karşılaşmıyız, tüm önemli ihracat pazarlarımıza girebilmesi de sektör ihracatının artmasında önemli bir avantaj sağlamaktadır.

Son yıllarda doğal taş ithalatımızda, özellikle granit ithalatındaki artış dikkat çekmektedir. 1997 yılında doğal taş ithalatımız 28 milyon dolar iken, 1998 yılında 41 milyon dolar, 1999 yılında ise 39 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir, ithal edilen en önemli ürün granittir, ithalat yaptığımız başlıca ülkeler İtalya, İspanya, Hollanda ve G. Afrika olmuştur.

Dünyada doğal taş pazarı hızla büyümekte olan bir pazardır. Doğal yapıtaşlarının şehirlerde kullanılması betonlaşmanın verdiği rahatsızlığı gidermesi, doğal ortam sağlaması ve çok uzun yıllar boyunca eskimemesi açısından önemlidir. Dünya ülkelerinde çevreye verilen önem ve modern yaşamın getirdiği sorunlar nedeniyle toplumlarda doğal malzemelerin kullanılmasına eğilim artmaktadır. Önümüzdeki yıllarda ülkemizde de bu yönde artış beklenmektedir. Ayrıca, turistik yörelerde ve tesislerde halen kullanılmakta olan doğal yapıtaşları, ortama doğal görünüm kazandırmanın yanısıra, yabancı turistlerin ilgisini çekerek mermerlerimizin tanıtımını sağlamaktadır.

Doğal taşların ihracatında karşılaşılan en büyük sıkıntılardan biri taşıma problemidir. Doğal yapıtaşları yükte ağır pahada hafif olmasından dolayı taşıma maliyeti çok önemli bir unsurdur. Ayrıca özellikle yükleme esnasında çıkan elleçleme problemleri, zamanında teslimatı zorlaştırmakta, teslimattaki gecikmeler de ihracatçıyı zor durumda bırakmaktadır.

Türkiye'deki mevcut durum ve dünyadaki talep artış hızı göz önünde bulundurulduğunda, sektördeki firmaların üretim ve ihracat altyapılarını geliştirmeleri durumunda, uluslararası piyasada daha başarılı olacakları açıkça bilinmektedir. Firmaların üretim ve ihracat altyapılarını geliştirmeleri için tasarlanmış bir dizi devlet yardımı mevcuttur.

Bu yardımların büyük bir kısmı KOBİ'ler (Küçük ve Orta Büyüklükteki işletmeler) içindir. KOBİ'ler bir ile iki yüz işçi istihdam ettiği, bağlı olduğu meslek kuruluşunca tevsik edilen; gerçek usulde defter tutan; imalat sanayi sektöründe faaliyette bulunan; arsa ve bina hariç, mevcut sabit sermaye tutarı, bilanço net değeri itibariyle 2 milyon ABD Doları karşılığı TL'yİ aşmayan işletmelerdir. Ancak bazı devlet yardımlarından ayırım yapılmaksızın tüm firmalar yararlanmaktadır.

Mermer sektöründeki KOBİ'lerin ihracatta daha başarılı olabilmeleri, dünya pazarlarından daha fazla pay alabilmeleri için Önerilerimiz şöyle sıralanabilir:

S Eğitilmiş insan gücü artırılmalıdır...

Sektördeki firmalarda hizmet vermekte olan veya bizzat girişimci olan mühendis, teknisyen gibi teknik donanımlı yöneticilerin kendi mesleki eğitimlerinin yanısıra dış ticaret konusunda da eğitim almalarının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bilindiği üzere, KOBİ'lere eğitim konularında devlet desteği verilmektedir. Devlet, firmaların dış ticaret konulu eğitim faaliyetlerine ilişkin harcamalarını "**Eğitim Yardımı**" kapsamında desteklemektedir Eğitim yardımı konusunda uygulamacı kuruluş Merkezi m izdir. Dış ticaret, gümrük ve kambiyo mevzuatından uluslararası pazarlama teknikleri ve moda-marka tasarımına kadar dış ticaretle ilgili olarak, yurtiçi ve yurtdışında, çalışanlarına eğitim sağlamak isteyen firmalarımızın başvuruları, "Eğitim Yardımı" kapsamında değerlendirilmekte olup, belgelendirilmiş eğitim masraflarının KOBİ'ler için %50'si, SDŞ'ler için %75'i geri ödenmektedir.

S Stratejik ortaklıklar aranmalı, yeni pazarlar bulunmalıdır...

Sektördeki firmaların çoğu KOBİ'dir. KOBİ'lerin çoğu kendi başlarına tüm üretim, işleme ve pazarlama faaliyetlerini gerçekleştirememektedir. Bu durumda KOBİ'lere yerli veya yabancı firmalarla stratejik ortaklık fırsatları aramaları tavsiye edilmektedir.

İhracatta firmaların bizzat kendi elemanları ile yapacakları dış pazar araştırmalarının, ithalatçılarla, toptancılarla, rakiplerle yapacakları yüzyüze görüşmelerin önemi çok fazladır. Bu tür faaliyetler hem firmanın ihracat bilgi birikimine katkıda bulunur hem de firma, İnsan kaynaklarının alanda eğitimini sağlar.

Merkezimiz, İhracatta Devlet yardımları kapsamında, yeni ihraç pazarları yaratmak ve geleneksel pazarlarımızda pazar payımızı artırmak amacıyla KOBİ, SDŞ ve Üretici Dernekleri'nin sistematik yöntemlerle yaptıkları pazar araştırmalarının teşvik edilmesi ve yaygınlaştırılmasına ilişkin "**Pazar Araştırma Desteği'nin** (IPAD) uygulamacı kuruluşudur. Bu destek kapsamında, yurtdışında pazar araştırması yapan KOBİ, SDŞ ve üretici derneklerine, belgelendirilmiş ulaşım, otel ve doküman masrafları geri ödenmektedir. Destek miktarı KOBİ'ler için proje başına maksimum 7 500 dolar bir yıl içinde toplam $i \cdot 000$ dolardır. SDŞ'ler için ise proje basma maksimum 10 000 dolar bir yıl içinde toplam $'100^{\wedge}$ dolardır.

v' Firmaların ve ürünlerinin tanıtımı etkin olmalıdır...

Firmalar, ürünlerinin yurtdışında tanıtımını bir çok yöntemle yapabilirler. Mermerlerimizin yurtdışında kendi Özgün adlarıyla tanınması başlıbaşına bir tanıtım aracıdır Ürün tanıtımı, numuneler, firma broşürleri, kataloglar ve web sayfası ile ya da fuarlara katılarak ve yüz yüze görüşmelerle yapılabilir. Ürünün kendisi gibi tüm bu tanıtım araçlarında da kalite ve özen çok önemlidir.

Firma ve ürün tanıtımında, hem doğrudan tüketici hem de çeşitli dağıtım kanallarının temsilcileri ile faire-bir ilişki kurma imkanı nedeniyle, fuarlara katılımın özel bir yen vardır. Firmalarımız, İhracatta Devlet yardımları kapsamındaki bu tür fuar ve sergilere katılmaya ilişkin Devlet desteğinden azami ölçüde faydalanmalıdırlar.

"Yurtdışında Düzenlenen Fuar ve Sergilere Milli Düzeyde veya Bireysel Katılımın Desteklenmesi"ne ilişkin Devlet desteğinden KOBİ'ler, SDS'ler ve Büyük Ölçekli Firmalar faydalanabilmektedir. Aynı fuar için en fazla 3 katılım desteklenmekte olup **Katılım Payı Desteği ve Navlun Desteği**, firma ölçeklerine göre %50 veya daha fazla oranda olmaktadır. Uygulamacı kuruluş İhracatçı Birlikleridir.

✓ **İnternetin sunduğu imkanlardan yararlanılmalıdır...**

21. yüzyıla bilgi üretiminde ve bilginin İletilmesinde yaşanan değişimle girmiş bulunmaktayız. Son yıllarda iletişim ve ulaşım teknolojisindeki baş döndürücü gelişmeler, şimdiden küresel rekabetin hangi koşullarda yaşanacağı hakkında bize ipuçları vermektedir. Bilgi üretimi ve iletişimdeki değişimin bir sonucu olan İnternet teknolojisi, büyük çoğunluğu kendi ulusal pazarlarına üretim yapan KOBİ'lerin uluslararası pazarlarda yer almasına olanak vermiştir. Yaşanan bu dönüşümü ne kadar yakından veya uzaktan takip ettiğimiz, küresel rekabette yerimizin ne olacağı konusunda belirgin bir rol oynayacaktır.

İnternet kullanımının tüm dünyada büyük bir hızla yaygınlaşması, son yıllarda elektronik ticaretin önem kazanmasına yol açmıştır. Özellikle, ticari lojistik ve destek hizmetlerinin yetersizliği nedeniyle yurtdışına açılma imkanları kısıtlı olan KOBİ'lerin İnternet yolu ile tüm dünyaya açılmaları mümkün olmaktadır. İnternet kullanımının özellikle KOBİ'lere getirdiği kolaylıklar ve fırsatlar şöyle sıralanabilir:

- Tüm dünyadan geniş bir izleyici kitlesine ulaşmak,
- Ticari fuarlara katılmak veya tv/gazete reklamı vermek gibi daha pahalı geleneksel pazarlama yöntemleri yerine, daha az masrafla etkin reklam ve pazarlama olanağına kavuşmak,
- Kısa dönem yerine uzun vadeye yayılmış bir beklenti ile tüketiciyi bilgilendirme ve destekleme hizmetini gerçekleştirmek,
- İnternette yer almanın, firmanın iş çevrelerindeki imajını kuvvetlendirmesi,
- Dünya pazarlarındaki rakip ürünleri ve fiyatlarını takip etme olanağı,
- E-mail'in bir pazarlama ve haberleşme aracı olarak çok daha ucuza kullanılabilmesi,
- Kağıt kullanmadan dokümantasyon yapabilmeye olanağı,
- Pazar araştırma raporlarına, istatistiklere, fuar bilgilerine ve mevzuata ilişkin bilgilere ulaşma imkanı,
- Ticari rehberlere, ticari fırsatlar sistemine dahil olma imkanı.

✓ **İhracata yönelik örgütlenmeler yararlı olabilir...**

Türkiye'de doğal taş sektöründe çok sayıda küçük ve orta büyüklükte işletme mevcuttur. Bu işletmelerin, bir birlik, demek veya kooperatif olarak örgütlenmeleri ve kurulan demeklerin aktif olarak çalışması sektör için son derece faydalı olacaktır.

Uluslararası rekabetin gittikçe artmakta olduğu dünyamızda, küçük işletmelerin tek başına üstesinden gelemeyecekleri problemlerin çözümünde örgütlenmenin büyük faydası görülmektedir

Türkiye'de 1994 yılından beri uygulanmakta olan sektörel dış ticaret şirketleri modeli ile aynı üretim alanındaki küçük ve orta boy işletmelerin, ihracata yönelik olarak bir organizasyon altında toplanarak dünya pazarlarına açılmaları, dış ticarete uzmanlaşmaları ve bu şekilde daha etkin faaliyet göstermeleri amaçlanmıştır. Bu model ile nihai olarak amaçlanan ise, ölçek ekonomisinin sağlanması ve rekabet gücünün artırılması yoluyla ülke ihracatının artırılmasıdır.

İhracata yönelik bu örgütlenme modeliyle; KOBİ'lerin bireysel olarak ihracat yaptıklarında karşılaştıkları zorlukları aşabilmeleri, bireysel pazarlama etkinliklerine göre daha güçlü pazarlama imkanları edinebilmeleri mümkün olabilmektedir.

KOBİ'lerin SDŞ olarak örgütlenmeleri, kurulacak SDŞ'de görev alacak profesyonel personel vasıtasıyla, ihracat işlemlerinin, gümrükleme, nakliye, sigorta gibi faaliyetlerin daha etkin olarak gerçekleştirilmesini ve ihracata yönelik daha güçlü bir pazarlama imkanını sağlamaktadır.

Bugün mevcut olan SDŞ'lerin bir kısmı sadece üyelerinin ihracat işlemlerini gerçekleştirmekte ve üyelerinin SDŞ'lere yönelik teşviklerden yararlanmalarını sağlamak amacıyla faaliyet göstermektedir. Bir diğer grup SDŞ ise, üyelerinin ihracatlarını gerçekleştirmenin ve üyelerinin SDŞ'lere yönelik desteklerden faydalanmalarını sağlamanın yanı sıra, üyeleri için yeni pazarlar, yeni alıcılar bulmak ve üyelerinin mevcut pazar paylarını artırmak yönünde faaliyetler de göstermektedirler. Bu amaçla gerçekleştirilen faaliyetlerin başlıcaları; üyelerin yurt dışı fuarlara katılımını organize etme, üyeleri ve ürünlerini tanıtıcı yayınlar hazırlama, üyelerin ürünlerinin yurt dışında daimi olarak sergileneneceği mağazalar, depolanacağı depolar, pazarlanacağı ofisler açma, üyelerini alım ya da satış heyetleri vasıtasıyla yabancı alıcılarla buluşturma şeklinde faaliyetlerdir.

Sektörel dış ticaret şirketleri KOBİ'lerin ihracata yönelik örgütlenmeleri amacıyla geliştirilmiş bir model olduğundan, kurulacak SDŞ'lerin ihracata yönelik faaliyetlerini destekleyici uygulamalar geliştirilmiştir. Bunlar doğrudan SDŞ'lere yönelik ya da kapsamı içinde SDŞ'lerin de yer alabileceği teşviklerdir. Türkiye'de Sektörel Dış Ticaret Şirketlerinin ihracatına Yönelik Başlıca Destekler

1. Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Gümrük Muafiyetli İthalat
2. Eximbank Kredileri
3. KDV İadesi
4. Devlet Yardımları Çerçevesinde Sağlanan Destekler

Ülkemizdeki işletmelerin %99'unu ve toplam istihdamın önemli bir bölümünü oluşturan KOBİ'lerin sektörel bazda birara/a gelerek oluşturdukları sektörel dış ticarete" şirketleri, rekabetin gittikçe artmakta olduğu günümüzde, münferit küçük işletmelerin tek başına üstesinden gelemeyecekleri pe çok sorunu çözebilecek yapılanmalar olmuştur.

S Yurtdışında Ofis, Mağaza ve/veya Depoların Açılması Dağıtımını Güçlendirecektir...

Doğal taş ihracatında başarılı olmak için yapılabilecek İşlemlerden biri de yurtdışında ofis mağaza ve/veya depo açmaktır. Böylece dağıtım daha aktif yapılabilir, ürünlerinizin sürekli tanıtıldığı ve ilişkilerin canlı tutulduğu ortamlar sağlanmış olur. Bu tür girişimlerin desteklenmesi amacıyla "**Yurtdışında Ofis Mağaza Açma, İşletme ve Marka Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi**" adı altında bir destek verilmektedir. Bu destek Türkiye'de

sınai ve /veya ticari faaliyette bulunan şirketlerin ve SDŞ'lerin yurt dışı pazar paylarını artırmak, firmaların ürünlerinin tanıtımının yapılmasını sağlamak için, yurtdışında şirket kurma, depo-magaza açma, işletme ve tanıtım giderlerinin karşılanması için verilen maddi desteklerdir. Destek sağlanan harcamalar demirbaş alımı, kira bedeli, reklam harcamaları, tanıtım harcamaları ve resmi giderlerdir. Bu desteği almak için ihracatçı Birlikleri ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'na başvurmak gereklidir.

✓ **Mermelerim iz Yurtdışında Kendi Özgün Adlarıyla Satışa Sunulmalıdır...**

Mermerlerimizin kendi özgün adlarıyla satışa sunulması dünya doğal taş sektöründe ülkemizin tanıtımı açısından çok önemlidir. Bu amaçla yapılacak çalışmalar devlet tarafından desteklenmektedir. **"Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması Tanıtım ve Tutun d uru İm ası ile Türk Malı majının Yerleştirilmesine Yönelik Faaliyetlerinin Desteklenmesi"** adı altında verilen destek firmaların uluslararası pazarlarda Türk mali imajını ve markasını oluşturmak amacıyla yurtdışında yapacakları marka tescili dahil tanıtım harcamalarının karşılanması esasına dayanır. Bu destek kendi unvan veya markasıyla ticari ve/veya sınai faaliyette bulunan şirketlerin ve SDŞ'lerin yararlanabileceği bir desteklerdir. Uygulamacı kuruluş Dış Ticaret Müsteşarlığı'dır

✓ **Araştırma ve Geliştirme faaliyetlerine önem verilmelidir..**

Üretimde verimliliği artırmak amacıyla firmaların üretim yöntemlerinin geliştirilmesine önem vermesi gerekir. Özellikle ocak işletme yöntemlerinin sürekli geliştirilmesi rekabet şansını artırmaktadır Bu amaçla yapılacak araştırma geliştirme çalışmaları da devlet tarafından desteklenmektedir **"Araştırma-Geliştirme (AR-GE) Yardımları** adı altında verilen destekten tüm sanayi kuruluşları ve yazılım alanında faaliyet gösteren kuruluşlar yararlanabilir.Temel destek oranı %50 azamı destek oranı ise% 60'tır. Uygulamacı kuruluş AR-GE faaliyetlerinin proje bazında desteklenmesinde TÜBİTAK-Teknoloji izleme ve Değerlendirme Başkanlığı'dır. Projelere Sermaye Desteği sağlanması konusunda İse uygulamacı kuruluş TTGV-Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı'dır.

Sonuç olarak, dünya doğal taş sektöründe önemli bir yere sahip olan ülkemizin, katma değeri daha yüksek tasarımlı ürünler üretilmesi gerekmektedir Bu durum hem sektörün gelişmesine, hem de ülke ekonomisine çok daha büyük katkı sağlayacaktır

Doğal taş üretimi gerçekleştiren veya gerçekleştirmek isteyen firmalar güvenli ve daimi müşteri bulabilmek için, uluslararası pazarın taleplerine uygun (zamanında teslimat, talebe uygun tasarım ve üretim, sürekli kalite ve uygun ambalaj) üretim ve satış yapmalıdırlar.

Sektördeki firmaların fiyat rekabeti stratejisini bırakarak, hedef pazar bölümlerine göre, üründe farklılık yaratan teklifler geliştirmeleri gerekmektedir.

5. KAYNAKLAR

1. T.C Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı, Mermer ve Granit Sanayi Sektör Araştırması, S.B. Yayınları, Ankara, 1995
2. DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000), 2000 Yılı Programı Destek Çalışmaları, Ekonomik ve Sosyal Sektörlerdeki Gelişmeler. DPT Yayınları, Ankara, 33-37, (2000).
- 3 World Stone Report. 1998

- 4 Sezer,0 , Bilgin, M , Çakır, E , AB Mermer Ürünleri Piyasası Araştırması, I, 1999-17, İTO Yayınları, istanbul. 26-150, 1999
5. MPM(Mıllh Prodiktivite Merkezi), Afyon Verimliliği Artırma Projesi, Araştırma Raporları, MPM Yayınları, Ankara. 98-107,(2000)
- 6 Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM), Bilgi işlem Merkezi Verilen
- 7 World Trade Atlas (Internet Edition V3)
- 5 Dış Ticaret Müsteşarlığı. I GEME-ihracatı Geliştirme Etüd Merkezi, ihracata Yönelik Devlet Yardımları, IGEME Yayınları, Ankara, (2000)
- 9 www.tradeport.org/ts/countnes